

1 A bizonyítási teher

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

A bíróság általi, tárgyalás során történő bizonyításfelvételre vonatkozó szabály az alkotmány 48. cikkének (2) bekezdésén alapul.

Amennyiben indokolt, a bizonyításfelvételre másik bíróságot is fel lehet kérni vagy a bizonyítást a tárgyaláson kívül is le lehet folytatni. A bíróság általában öt nappal korábban értesíti az eljárásban részt vevő feleket a tárgyaláson kívüli bizonyításfelvételtől. Az eljárásban részt vevő felek jogosultak a bizonyításfelvétel során jelen lenni.

A felek kötelesek a követeléseiket alátámasztó bizonyítékokat megjelölni. A bíróság dönti el, hogy a megjelölt bizonyítékok közül melyeket veszi fel.

A bíróság kivételes esetben olyan bizonyítékokat is felvehet, amelyeket a felek nem jelöltek meg, ha arra az ügy eldöntése érdekében szükség van.

A bíróság úgy is határozhat, hogy a felvett bizonyítást ki kell egészíteni vagy a bizonyításfelvételt a bíróság előtt meg kell ismételni.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítik a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

A tárgyaláson történő bizonyításfelvétel alóli kivétel, ha a határozat szóbeli tárgyalás nélküli meghozatalának feltételei teljesülnek. Ez nem azt jelenti, hogy az ügyben egyáltalán nem kerül sor bizonyításfelvételre, hanem azt, hogy a bizonyítást a tárgyaláson kívül folytatják le. A bizonyításfelvétel a követelés bizonyításához hasonlóan történik.

A kivételek közé tartoznak a következők:

az ügy érdemi tárgyalása a kérdés egyszerű jogi értékelése esetén;

a felek által állított tényeket nem vitatják, és az ügy – járulékos költségek nélküli – értéke nem haladja meg a 2000 EUR-t;

a felek megegyezése; ha fizetés meghagyás kibocsátására, mulasztási ítélet vagy megállapító ítélet meghozatalára került sor, és a követeléstől eltekintenek. Emellett nem kell tárgyalást tartani az általános felülvizsgálati eljárásokban fogyasztói ügyekben, amennyiben a fogyasztóra nézve kedvező mulasztási ítélet meghozatalára kerül sor, a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos jogvitákban, feltéve, hogy a felperes ahhoz hozzájárul, az egyéni munkajogi jogvitákban, valamint sürgős intézkedéseket kívánó ügyekben.

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződnie valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

A bíróság számára a bizonyíték értékelése során jogszabály főszabály szerint nem határozza meg, hogy milyen bizonyító erőt kell tulajdonítania az egyes bizonyítékoknak. Ennek megfelelően a bizonyítékok szabad értékelésének elvét kell alkalmazni. Jogszabály csak kivételes esetben határoz meg korlátokat a bizonyítékok bírósági értékelése terén; például a bíróságnak az eljárásban azok ellenbizonyításáig bizonyítottak kell elfogadnia azokat a tényeket, amelyekre vonatkozóan jogszabály megdönthető vélelmet állít fel – a polgári törvénykönyv 133. cikke.

A bíróságot kötik az Európai Unió Bírósága által hozott határozatok. Emellett kötik a bíróságot az alkotmánybíróság arra vonatkozó határozatai, hogy egy adott jogszabály ellentétes az alkotmánnyal vagy olyan nemzetközi egyezményrel, amely a Szlovák Köztársaságra nézve kötelező. A bíróságot kötik az alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának alapvető emberi jogokra és szabadságokra vonatkozó határozatai is. Ezen túlmenően a bíróságot kötik az illetékes hatóságok olyan határozatai, amelyek bűncselekmény, csekélyebb súlyú bűncselekmény vagy egyéb, különös szabályok szerint büntetendő közigazgatási jogsértés elkövetését állapítják meg; a bíróságot nem kötik azonban a helyszíni pénzbírságokra vonatkozó határozatok. Ezekon kívül a bíróság vizsgálhatja a másik hatóság döntéshozatali hatáskörébe tartozó kérdéseket. Amennyiben azonban az illetékes hatóság a kérdésben határozatot hozott, a bíróság e határozatot figyelembe veszi és felhasználja az ítélet indokolásában (a korábban hozott határozatok tiszteletben tartása).

2 A bizonyításfelvétel

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

Az ügyben részt vevő felek kötelesek a követeléseiket alátámasztó bizonyítékokat megjelölni. A bíróság dönti el, hogy a megjelölt bizonyítékok közül melyeket veszi fel. A bíróság emellett a közhiteles nyilvántartásokon és jegyzékeken alapuló bizonyítékok esetében hivatalból is felvehet bizonyítást, ha e nyilvántartások és jegyzékek szerint a felek által állított tények ellentmondanak a valóságnak; a bíróság más bizonyítást nem vehet fel hivatalból.

A bíróság hivatalból felveheti az arra vonatkozó bizonyítást, hogy az eljárási feltételek teljesülnek-e, vagy hogy a javasolt határozat végrehajtható lesz-e, valamint a külföldi jog megismeréséhez szükséges bizonyítást.

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

A bíróság a tárgyaláson veszi fel a bizonyítást, kivéve, ha a határozat szóbeli tárgyalás nélküli meghozatalának feltételei teljesülnek.

A felek jogosultak benyújtani a bizonyítási indítványokra és a felvett bizonyításra vonatkozó észrevételeiket.

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

A bíróság mérlegelési jogkörében – egyenként és a bizonyítékok egymással való kapcsolatára tekintettel – értékeli a bizonyítékokat és gondosan megfontol minden, az eljárás során tudomására jutott kérdést. A bizonyítékok megbízhatósága – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – vitatható.

A bizonyítékok szabad mérlegelése terén bizonyos korlátozások vonatkoznak a fellebbviteli bíróságra és a jogkérdésben benyújtott fellebbezéseket tárgyaló bíróságra, ha a fellebbviteli bíróságot nem kötik az ügyben első fokú eljáró bíróság által megállapított tények. A bíróság így a tényekre vonatkozó eltérő következtetéseket vonhat le. Nem térhet el azonban az elsőfokú bíróság által felvett bizonyítékok értékelésétől. A fellebbviteli bíróság csak akkor értékelheti eltérően az elsőfokú bíróság által felvett bizonyítékokat, ha megismétli a bizonyításfelvételt. Az elsőfokú bíróságtól eltérően értékelheti azonban az alsóbb fokú bíróság által, megkeresett bíróság újfán felvett bizonyítékokat.

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

Minden bizonyítékul szolgálhat, ami hozzájárul az ügy tisztázásához, és amit a bizonyítási eszközökből jogszerű módon szereztek be. A bizonyítási eszközök közé tartoznak a felek és a tanúk meghallgatása, az iratok, a szakértői jelentések, a szakértő tanúk és a helyszíni vizsgálatok. Amennyiben jogszabály nem rendelkezik a bizonyításfelvétel módjáról, azt a bíróság határozza meg.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

A tanú a bíróságtól és az eljárásban részt vevő felektől független olyan személy, aki vallomást tesz az általa az érzékszervei segítségével megtapasztalt tényekre vonatkozóan. Kizárólag természetes személyek lehetnek tanúk.

A polgári bíróságok hatáskörébe tartozó ügyekben gyakran szükség van az ügy érdemében való döntéshozatal alapjául szolgáló tényekre vonatkozó szakvéleményekre. Amennyiben az ügy érdemében való döntéshozatal tények olyan értékelésétől függ, amelyhez szakértelemre van szükség, a bíróság szakértő tanút rendel ki. Ilyen esetben a bíróságnak akkor is ki kell rendelnie a szakértő tanút, ha a bíró is rendelkezik olyan szakértelemmel, amelynek segítségével szakértő módon értékelni tudná az eljárás tárgyát. Ez a (bírói) szakértelem nem helyettesítheti a tényeknek az azokról döntő testülettől független személy általi objektív megállapítását.

A bíróság alapvető feladata a szakértő tanúknak szóló kérdések helyes megfogalmazása. A bíróság kizárólag a tényekre vonatkozó kérdéseket tehet fel a szakértő tanúnak, olyanokat nem, amelyek a szakvélemény tárgyának jogi értékelésére vonatkoznak.

A bíróság elrendelheti a szakvélemény más szakértő tanú vagy tudományos, illetve egyéb intézmény általi felülvizsgálatát. E második vélemény tárgya a korábban benyújtott vélemény felülvizsgálata. Ezt helyenként felülvizsgálati véleménynek is nevezik. A bíróság a többi bizonyítékhoz hasonlóan vizsgálja meg a szakvéleményeket.

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

A bíróság minden bizonyíték megbízhatóságát és bizonyító erejét egyenként vizsgálja. A bíróságot semmilyen jogszabály nem köti a tekintetben, hogy az egyes bizonyítási eszközöket hogyan kell értékelni – ez a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve. Ennek ellenére a bíróság mérlegelési eljárása nem önkényes; a bíróságnak figyelembe kell vennie mindent, ami az eljárás során tudomására jutott. A bíróságnak e tényekhez kell igazodnia, és megfelelően meg kell állapítania, hogy azok hogyan viszonyulnak egymáshoz. A bíróságot ugyanakkor nem köti semmilyen sorrend az egyes bizonyítási eszközök jelentősége és bizonyító ereje tekintetében.

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

Azokban az eljárásokban, amelyeket kereset nélkül is meg lehet indítani, illetve a házasságkötés engedélyezésére, az anyaság vagy apaság megállapítására vagy elutasítására, az örökbefogadhatóságra és az örökbefogadásra, valamint a cégjegyzékkel kapcsolatos kérdésekre vonatkozó eljárásokban a bíróság akkor is köteles a tények megállapításához szükséges további bizonyítás felvételére, ha azt a felek nem indítványozták.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

A megidézett természetes személynek meg kell jelennie a bíróságon és tanúvallomást kell tennie – a polgári perrendtartás 196. cikkének (2) bekezdése. E személyeknek igazat kell mondaniuk és nem hallgathatnak el semmit. A bíróságnak tájékoztatnia kell a tanút a hamis tanúzás büntetőjogi következményeiről és a vallomástétel megtagadásának jogáról.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

A tanúk akkor tagadhatják meg a vallomástételt, ha azzal magukat vagy hozzájuk közel álló személyeket bűncselekmény elkövetésével vádolnák. A bíróság dönti el, hogy a vallomás megtagadásának oka jogszerű-e. A tanúk akkor is megtagadhatják a vallomástételt, ha vallomásukkal a szóban vagy írásban rájuk mint lelki támaszt nyújtó személyekre titkosság kikötésével bízott bizalmas vagy titkos információt kellene felfedniük.

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

A bíróság határoz a vallomás megtagadása okának jogszerűségéről. A bíróság határozatával szemben nincs helye fellebbezésnek. Amennyiben a tanú a bíróság határozata ellenére megtagadja a vallomástételt, a bíróság rendbírsággal sújthatja.

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

A bíróságnak a polgári eljárásban félként részt vevő szervezet törvényes képviselőjét az eljárásban félként és nem tanúként kell meghallgatnia (a polgári perrendtartás 185. cikke).

2.12 Mi a bíró és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

A tanúk meghallgatását megelőzően a bíróságnak meg kell állapítania a tanúk személyazonosságát és a felekhez fűződő viszonyát. Emellett a tanúkat tájékoztatni kell vallomásuk jelentőségéről, jogaikról és kötelezettségeikről, a hamis tanúzás büntetőjogi következményeiről és a tanúdíjra való jogosultságról. A bíróság felszólítja a tanút, hogy következetesen adjon elő mindent, amit a vizsgálat tárgyáról tud. A bíróság ezt követően olyan kérdéseket tesz fel a tanúnak, amelyek szükségesek vallomásának kiegészítéséhez és tisztázásához.

A tanúknak nem lehet célzatos vagy befolyásoló kérdéseket feltenni. Amennyiben az eljárásban részt vevő feleknek vagy szakértő tanúknak tesznek fel ilyen vagy az ügy jogi értékelésével kapcsolatos kérdéseket, az elnöklő bíró a kérdéseket elfogadhatatlannak minősíti. Az elnöklő bíró olyan végzésben dönt a kérdések elfogadhatatlanságáról, amelyet nem kell kézbesíteni és amellyel szemben nincs helye fellebbezésnek. A végzés csak a tárgyalási jegyzőkönyv részét képezi.

A bíróság – az eljárásban részt vevő felek hozzájárulása esetén – videokonferencia vagy egyéb kommunikációs technológiai eszköz segítségével is lefolytathatja a szóbeli tárgyalást.

3 A bizonyítékok értékelése

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethezatalal kapcsolatban?

Fontos megjegyezni, hogy a bíróságot semmilyen jogszabály nem köti a tekintetben, hogy az egyes bizonyítási eszközöket hogyan kell értékelni – ez a bizonyítékok szabad mérlegelésének a polgári perrendtartás 191. cikke szerinti elve.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

A bíróság kizárólag azok tartalma, nem pedig azok formája szerint értékeli a felek, tanácsadók és az eljárásban részt vevő egyéb személyek nyilatkozatait. A felek által tett aktusokra az informalitás elvét kell alkalmazni. Főszabály szerint a felek jogosultak eljárásai aktusok megtételére: függetlenül attól, hogy azt írásban nyújtották-e be vagy szóbeli nyilatkozatként vették-e jegyzőkönyvbe, a vallomásuk azonos joghatást vált ki, azt azonban egyértelmű megfogalmazásban vagy olyan módon kell közölniük, amely kétséget kizáróan kifejezi valós szándékukat.

Utolsó frissítés: 06/05/2024

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.